

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА
БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ**

**ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
«ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ»**

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я
Спеціальність: 222 Медицина

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Вченою радою МЄУ
протокол від 31.03. 2022 № 2

Вступ

Програма підготовки розроблена на підставі примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю: «Акушерство та гінекологія», розробленої групою експертів МОЗ з деяких питань проходження інтернатури за спеціальністю «Акушерство та гінекологія», склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.11. 2021 № 2390 та рецензованої групою експертів МОЗ України за напрямками, склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2020 № 2455.

Програма підготовки в інтернатурі «Внутрішні хвороби» вивчається інтернами спеціальності 222 – «Медицина» протягом двох років і забезпечує ґрунтовні знання у сфері професійної діяльності.

«Внутрішні хвороби» – ключова медична спеціальність, яка відповідає за лікування дорослих пацієнтів із комплексом захворювань як у закладі охорони здоров'я, так і в суспільстві. Це – пацієнтоорієнтована галузь медицини, яка науково базується та дотримується етичних і холістичних принципів допомоги; створює та поглиблює медичні знання, методи та можливості. Аналізує результати інших медичних спеціальностей та інтегрує їх у стратегії діагностики, лікування та догляду конкретного пацієнта.

Програма підготовки в інтернатурі «Внутрішні хвороби» передбачає вивчення основ внутрішньої медицини за розділами: кардіологія, ревматологія, гематологія, алергологія, гастроентерологія, ендокринологія, нефрологія, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, сучасних аспектів діагностики, профілактики та лікування основних і найбільш розповсюджених захворювань у даних розділах внутрішньої медицини, необхідних для професійної діяльності лікаря.

Програма спрямована на здобуття знань, навичок і вмінь, необхідних для впровадження у практичну медицину та інші сфери життя; вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття ними вищої освіти у сфері охорони здоров'я.

До інтернатури за спеціальністю «Внутрішні хвороби» зараховуються випускники медичних факультетів вищих медичних закладів освіти після складання державних іспитів, присвоєння кваліфікації лікаря, отримання диплома спеціаліста чи магістра зі спеціальності «Лікувальна справа» та направлення на проходження програми підготовки в інтернатурі, сформованого за результатами рейтингового розподілу.

Навчання включає в себе освітню та практичну частини. Освітня частина інтернатури проводиться в Університеті, а практична – на базі стажування лікарів-інтернів.

Навчання проводиться на очній основі та передбачає участь у всьому спектрі медичної діяльності відділення, на базі якого здійснюється навчання, включаючи чергування за викликом, таким чином, щоб фахівець присвячував всю свою професійну діяльність практичній і теоретичній підготовці протягом повного робочого тижня впродовж усього року.

Завданням інтернатури за програмою підготовки «Внутрішні хвороби» є підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки, поглиблення спеціальних знань з основної та суміжних дисциплін, удосконалення набутих професійних навичок лікарів-інтернів, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом.

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Спеціальність «Внутрішні хвороби» галузь знань 22 Охорона здоров'я	
Складник системи освіти	Освіта дорослих, післядипломна освіта у сфері охорони здоров'я, спеціалізація (первинна)
Кваліфікація	Професійна кваліфікація «Лікар-спеціаліст»
Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	Диплом магістра (спеціаліста – для випускників до 2021 року) у галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю «Медицина» («Лікувальна справа»)
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова (и)	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію». Освітня частина інтернатури – щорічний проміжний та підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст», спеціалізація «внутрішні хвороби».
Рівень оволодіння	Практичні навички для кожної компетенції визначаються в діапазоні від «А» до «D»: A: Має знання, описує B: Виконує, керує, демонструє під наглядом. C: Виконує, керує, демонструє самостійно. D: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації
Обсяг програми	Тривалість підготовки в інтернатурі: 22 місяці (3432 годин) (114,4 кредитів ECTS). Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 6 місяців (936 години, 31,2 кредити ECTS). Практична частина: (бази стажування) 16 місяців (2496 год., 83,2 кредитів ECTS)

Роки	Початок навчання/проходження інтернатури			Закінчення навчання/ проходження інтернатури		
	Освітня частина	Практична частина	Проміжна атестація	Освітня частина	Практична частина	Державна атестація
1	3 місяці (з вересня по листопад)	8 місяців (серпень, з грудня по червень)	червень			
2				3 місяці (з квітня по травень)	8 місяців (з серпня по березень)	червень

Програмою підготовки лікаря-інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби» упродовж 2 років (22 місяці, 3432 години, 114,4 кредити ECTS) передбачено: упродовж першого року і упродовж другого року навчання на кафедрі (разом 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS).

На базах стажування підготовка інтернів буде здійснюватися за перший рік упродовж і за другий рік – відповідно 8 місяців (разом 16 місяців, 2496 годин, 83,2 кредити).

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРАНУТРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 22 місяці (3432 годин) (114,4 кредитів ECTS).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 6 місяців (936 годин, 31,2 кредити ECTS), три місяці щорічно (15,6 кредитів ECTS на рік).

Практична частина: (бази стажування) 16 місяців (2496 год. 83,2кредити ECTS).

Рік підготовки	МІСЯЦІ											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
II-й	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К*	К*	К	В

Примітки:

Б – стажування на базі (разом 16 місяців, 2496 годин, 83,2 кредити ECTS);

К – навчання на профільній кафедрі (разом 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS);

К* – опрацьовується щодо перенесення на інші місяці;

В – відпустка.

Даний навчальний план розрахований на 36-годинний робочий тиждень.

Підготовка за програмою «Внутрішні хвороби» включає загальну базу тривалістю 6 місяців – 1-ий рік навчання (з них 2 місяці у відділенні невідкладної екстренної медичної допомоги, 2 місяці у відділенні інтенсивної терапії, 2 місяці в амбулаторії (амбулаторні та/або консультативні поліклініки та/або денні стаціонари) та 10 місяців –1-ий рік навчання 2 місяці та 2-ий рік навчання 8 місяців внутрішньої медицини у стаціонарній службі внутрішніх хвороб (терапевтичні стаціонари, що можуть включати: якщо необхідно, ротації за різними спеціальностями). Метою загальної бази є забезпечення отримання необхідного фонду знань і навичок для діагностики та лікування поширених медичних проблем та ведення гострих невідкладних медичних станів. Мінімальна пропонується тривалість ротацій для загальної бази становить 2 місяці

Навчання включає різні умови залежно від місцевої організації медичних послуг і може включати будь-яку комбінацію внутрішньолікарняної допомоги, невідкладної допомоги, амбулаторних клінік та громадських медичних послуг. Також можна розглянути наукову чи медичну освіту та участь у програмі обміну, але вони не є обов'язковими.

Індивідуальна програма навчання взаємно узгоджена між слухачем та керівником навчальної програми.

ІІІ. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність (ІК)	Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі внутрішньої медицини застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання в фаховій, високоякісній медичній допомоги за спеціальністю «Внутрішні хвороби»
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою. ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). ЗК 08. Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним. ЗК 09. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво-важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.) ЗК 010. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності. ЗК 11. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. ЗК 12. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. ЗК 13. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, заключний, супутній діагноз, невідкладні стани. ЗК 14. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної та невідкладної медичної допомоги за міжнародними протоколами.
	ЗК 15. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.

Організаційно-управлінські компетентності (ОУК)	ОУК 01. Здатність адаптуватися до нових умов і ситуацій та спроможність автономно діяти у них. ОУК 02. Спроможність до роботи у команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній. ОУК 03. Комунікативна компетентність: спроможність до ефективної професійної та міжособистісної комунікації, вміння спілкуватися з людьми з особливими потребами, дітьми та особами літнього віку. ОУК 04. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій та їх використання у професійній діяльності. ОУК 05. Продемонструвати особисту відповідальність та залучати інших осіб до роботи з метою покращення системи надання допомоги пацієнтам ОУК 06. Вміння визнавати власні помилки та запобігати, мінімізувати негативні наслідки. ОУК 07. Демонстрування лідерських навичок, уміння приймати рішення та брати на себе відповідальність за управління ситуацією, вміння делегувати завдання іншим членам команди. ОУК 08. Спроможність до організації правового забезпечення та менеджменту професійної діяльності. ОУК 09. Здатність виконувати професійні обов'язки в умовах численних конкуруючих вимог ОУК 10. Реагувати на комплексні медичні проблеми кожного пацієнта і населення в цілому, працюючи з ними на високо-професійному рівня для досягнення ефективних результатів діяльності системи охорони здоров'я.
--	---

Професійні компетентності (ПК)	ПК 01. Керуватися чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність лікарів та закладів охорони здоров'я. ПК 02. Знати організацію системи терапевтичної допомоги населенню, швидкої і невідкладної допомоги. ПК 03. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування внутрішніх захворювань та їх ускладнень, у тому числі знати особливості перебігу цих недуг у період вагітності, перименопаузи та у пацієнтів старших вікових категорій. ПК 04. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів дихання та професійних хвороб. ПК 05. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб серцево-судинної системи та їх ускладнень. ПК 06. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів травлення та їх ускладнень. ПК 07. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб нирок та їх ускладнень . ПК 08. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів кровотворення та їх ускладнень. ПК 09. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб ендокринної системи та обміну речовин, а також їх ускладнень. ПК 10. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування алергічних захворювань та їх ускладнень. ПК 11. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування системних захворювань сполучної тканини та їх ускладнень. ПК 12. Вміння надавати невідкладну медичну допомогу та здійснювати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях терапевтичних захворювань. ПК 13. Здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів. ПК 14. Застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю ПК 15. Знати та аналізувати показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження. ПК 16. Знати організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій. ПК 17. Спроможність брати участь у різних формах науково-практичної комунікації (клінічні та клініко-патологоанатомічні конференції, круглі столи, дискусії) у сфері внутрішньої медицини та охорони здоров'я загалом. ПК 18. Планувати роботу лікаря-терапевта та здійснювати аналіз її результатів.
---------------------------------------	--

	ПК 19. Керувати роботою середнього медичного персоналу. ПК 20. Вести медичну документацію ПК 21. Забезпечення дотримання правил безпеки на робочому місці, збереження документації та носіїв діагностичних зображень.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 1. Володіти фаховими знаннями, вміннями, навичками при виконанні практичної діяльності в галузі внутрішньої медицини. ПРН 2. Здатність демонструвати високий ступінь самостійності, відповідальності при веденні хворих терапевтичного профілю. ПРН 3. Вміти визначити і правильно розставити пріоритети проблем, які необхідно вирішити під час роботи з пацієнтами терапевтичного профілю. ПРН 4. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій. ПРН 5. Вміти генерувати нові ідеї чи процеси у передових контекстах професійної діяльності. ПРН 6. Пояснювати принципи, специфічність та адекватність методів дослідження, інформативність отриманих результатів. ПРН 7. Впроваджувати результати наукових досліджень у медичну терапевтичну практику. ПРН 8. Доповідати, вести дискусію на клінічних та патолого-анатомічних конференціях на високому професійному рівні. ПРН 9. Демонструвати безперервний саморозвиток та Самовдосконалення інтелектуального, професійного та загальнокультурного рівня, самореалізацію. ПРН 10. Організовувати лікувальний процес, оцінювати його ефективність, рекомендувати шляхи вдосконалення. ПРН 11. Мати навички міжособистісних взаємодій у медичному середовищі, організовувати роботу колективу, формуючи чіткі правила комунікації всередині та сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії учасників. ПРН 12. Ефективно спілкуватися, ділитися інформацією за допомогою електронних медичних карт або інших цифрових технологій. ПРН 13. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, їх родичами, колегами по роботі. ПРН 14. Дотримуватися професійної доброчесності, нести відповідальність за результати лікування, профілактики, реабілітації.

IV. ЗМІСТ КОМПОНЕНТ ПРОГРАМИ (ОСВІТНІХ, ПРАКТИЧНИХ)

Курс (блок) 01		Організація терапевтичної допомоги населенню	
Навчальна мета		Навчити лікарів-інтернів системи організації охорони здоров'я в Україні, законодавчих актів в галузі охорони здоров'я, нормативних документів МОЗ України та інших центральних органів виконавчої влади, що стосуються охорони здоров'я, вміння їх застосування на практиці	
Знання		Уміння	
1. Знати основи законодавства про охорону здоров'я в Україні. 2. Знати основні директивні документи,що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я. 3. Знати основи медичного права. 4. Знати загальні питання організації медичної допомоги населенню України. 5. Знати принципи роботи медичних закладів. 6. Знати принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань. 7. Знати правила оформлення медичної документації. 8. Знати основи статистичної звітності захворювань внутрішніх органів . 9. Знати основи реабілітації пацієнтів терапевтичного профілю, профілактичні та реабілітаційнідержавні програми. 10.Знати експертизу тимчасової та постійної втрати працездатності. 11.Знати стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань. 12.Знати принципи доказовості у внутрішній медицині.		1. Вміти оформити медичну документацію відповідно до законодавства з охорони здоров'я України. 2. Вміти визначити клінічний та трудовий прогноз пацієнта терапевтичного профілю, ступіньнепрацездатності, дати рекомендації щодо працевлаштування. 3. Вміти аналізувати результати надання невідкладної, стаціонарної та амбулаторної допомоги пацієнту терапевтичного профілю. 4. Вміти організувати наступність у лікувальному процесі пацієнтів терапевтичного профілю. 5. Вміти визначати та дотримуватись функціональних обов'язків лікаря-терапевта. 6. Вміти оцінити дані статистичної звітності. 7. Вміти застосовувати принципи доказової медицини в клініцівнутрішніх захворювань.	
Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодінн я	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оформлення медичної документації	D	
2	Визначення ступеня втрати працездатності	A	
3	Дотримання функціональних обов'язків лікаря-терапевта	A	

Курс (блок) 02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань органів дихання і професійних хвороб згідно з сучасними рекомендаціями
Знання	Уміння
1. Знати методи фізикального обстеження хворих з патологією органів дихання, методи рентгенологічної, функціональної та лабораторної діагностики при патології органів дихання. 2. Знати етіологію, патогенез епідеміологію гострих респіраторних захворювань (ГРЗ), їх клініко-діагностичні ознаки, методи лікування і профілактики ГРЗ. 3. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хронічного обструктивного захворювання легень. 4. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики пневмоній. 5. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики раку легень. 6. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювань плеври (плеврити, пневмоторакс). 7. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики нагнійних захворювань легень плеври (абсцес легень, гангрена легень, бронхоектатична хвороба, емпієма плеври). 8. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики інтерстиційних захворювань легень (у т.ч. ідіопатичного легеневого фіброзу).	1. Вміти проводити скринінгову оцінку скарг і анамнезу пацієнта з патологією органів дихання та професійними хворобами. 2. Вміти проводити фізикальне обстеження пацієнтів із хворобами органів дихання та професійними хворобами. 3. Вміти обґрунтувати та призначити необхідний об'єм лабораторних й інструментальних обстежень при різних видах патології органів дихання та професійної патології. 4. Вміти провести диференційну діагностику хвороб органів дихання та професійних хвороб. 5. Сформулювати клінічний діагноз при патології органів дихання і професійній патології. 6. Вміти оцінити результати рентгенологічних методів дослідження при патології органів дихання. 7. Вміти проводити інтерпретацію даних пікфлоуметрії, спірографії, пневмотахометрії. 8. Вміти оцінити результати ультразвукових методів дослідження при патології органів дихання. 9. Вміти оцінити результати ендоскопічних методів дослідження при патології органів дихання. 10. Вміти проводити інтерпретацію результатів лабораторних досліджень при захворюваннях органів дихання. 11. Вміти визначити показання до призначення антибактеріальних препаратів при патології органів дихання. 12. Вміти скласти схеми базисної терапії при хронічній неспецифічній легеневій патології. 13. Вміти проводити плевральну пункцію. 14. Вміти проводити серцево-легенево-церебральну реанімацію згідно з міжнародними стандартами

9. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики саркоїдозу органів дихання. 10. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики паразитарних та грибкових захворювань легень. 11. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики при синдромі обструктивного апное уві сні. 12. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики тромбоемболії легеневої артерії. 13. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики різних форм легеневої гіпертензії. 14. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, та профілактики кровохаркання і легеневої кровотечі. 15. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики муковісцидозу. 16. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики дихальної недостатності. 17. Знати особливості перебігу і лікування захворювань органів дихання у вагітних, хворих похилого та старечого віку 18. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики професійних легеневих захворювань (пневмоконіозів, пилових бронхітів, екзогенних альвеолітів) 19. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики вібраційної хвороби. 20. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хвороб, викликаних переохолодженням	15. Вміти визначити показання до госпіталізації хворих із патологією органів дихання та професійними захворюваннями, організувати її. 16. Вміти провести експертизу непрацездатності хворому з патології органів дихання і професійними захворюваннями.
--	---

Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	B	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	B	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	B	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	B	
9	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
10	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	C	
11	Інтерпретація рентгенологічного дослідження органів грудної клітки	A	
12	Проведення спірометрії та інтерпретація її результатів	C	
13	Проведення конікотомії	C	
14	Проведення трахеотомії	B	
15	Проведення торакоцентезу	C	
16	Проведення серцево-легенево-церебральної реанімації згідно міжнародних стандартів	D	

Курс (блок) 3	Хвороби серцево-судинної системи
----------------------	---

Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування серцево-судинних захворювань згідно з сучасними рекомендаціями	
Знання	Уміння	
1. Методи обстеження при серцево-судинній патології. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці захворювань 2. Знати основи електрокардіографії, методику проведення, основні електрокардіографічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи, їх значення 3. Знати особливості діагностики та лікування артеріальних гіпертензій 4. Знати діагностичні критерії гіпертензивних кризів 5. Знати клінічну фармакологію антигіпертензивних засобів 6. Знати особливості діагностики атеросклерозу 7. Знати клінічну фармакологію гіполіпідемічних препаратів 8. Знати особливості діагностики та перебігу хронічних коронарних синдромів (стабільної ішемічної хвороби серця) 9. Знати особливості діагностики та перебігу гострих коронарних синдромів, тактику ведення таких хворих на догоспітальному та стаціонарному етапах 10. Знати елементи інтенсивної терапії і реанімації при захворюваннях серця; при зупинці кровообігу та дихання; тактику при раптовій серцевій смерті 11. Знати клінічну фармакологію засобів, що використовуються при лікуванні хворих на ішемічну хворобу серця 12. Знати особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань 13. Знати діагностичні критерії та методи лікування соматоформної вегетативної дисфункції 14. Знати діагностичні критерії та методи лікування запальних захворювань міокарда. 15. Знати діагностичні критерії та методи лікування незапальних кардіоміопатій 16. Знати діагностичні критерії та методи лікування інфекційного ендокардиту 17. Знати діагностичні критерії та методи лікування захворювань перикарда 18. Знати діагностичні критерії та методи лікування клапанної хвороби серця	1. Вміти провести фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження хворих на серцево-судинні захворювання 2. Вміти проводити ЕКГ-діагностику 3. Вміти надати допомогу при гіпертензивному кризі 4. Вміти диференційовано призначати лікувальні стратегії при артеріальній гіпертензії 5. Вміти диференційовано призначати лікувальні стратегії різних видах дисліпідемій 6. Вміти надати допомогу хворим із гострим коронарним синдромом на первинній ланці медичної допомоги 7. Вміти проводити реанімаційні заходи (елементи BLS, ACLS) 8. Вміти проводити диференційну діагностику запальних та незапальних кардіоміопатій 9. Володіти базовими вміннями кардіореабілітації 10. Вміти надати невідкладну допомогу при порушеннях ритму та провідності серця 11. Вміти надати допомогу хворому на гостру серцеву недостатність 12. Вміти надати допомогу при гострій судинній недостатності	

19. Знати діагностичні критерії та методи лікування надшлуночкових порушень ритму (фібриляція передсердь, тріпотіння передсердь, пароксизмальні надшлуночкові тахікардії) 20. Знати діагностичні критерії та методи лікування шлуночкових порушень ритму 21. Знати діагностичні критерії та методи лікування блокад серця 22. Знати діагностичні критерії та методи лікування хронічної серцевої недостатності 23. Знати клінічну фармакологію антиаритмічних засобів 24. Знати діагностичні критерії та тактику при гострій серцевій недостатності 25. Знати особливості перебігу серцево-судинних захворювань в особливих категоріях: осіб літнього та похилого віку, у вагітних, у жінок у менопаузі 26. Знати особливості діагностики та лікування гострої судинної недостатності	
---	--

**Практичні навички/компетентності
(набуваються на базах стажування)**

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	B	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	B	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	B	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та її організації	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	B	
9	Вимірювання артеріального тиску	D	
10	Реєстрація та аналіз ЕКГ	C	

11	Ресстрація та аналіз холтерівського моніторування ЕКГ	A	
12	Проведення тредміл тесту	A	
13	Розрахунок гомілково-плечового індексу	C	
14	Проводення серцево-легенево-церебральної реанімації згідно міжнародних стандартів	C	
15	Проведення дефібриляції	D	
16	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
17	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	C	

Курс (блок) 4	Ревматичні хвороби
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування системних захворювань згідно з сучасними рекомендаціями.

Знання	Уміння
- Знати методи обстеження хворих на ревматичні захворювання; лабораторну біохімічну, імунологічну діагностику; рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження серця і суглобів - Знати особливості діагностики та лікування ревматичної лихоманки - Знати особливості діагностики та лікування хронічної ревматичної хвороби серця - Знати особливості діагностики та лікування ревматоїдного артриту - Знати особливості діагностики та лікування спондилоартритів, анкілозуючого спондилоартриту, псоріатичного артриту, реактивних поліартритів, хвороби Рейтера - Знати особливості діагностики та лікування дрібнокристалічних артропатій, подагри, хондрокальцинозу - Знати особливості діагностики та лікування остеоартрозу - Знати особливості діагностики та лікування системного червоного вовчаку, системних васкулітів, вузликового периартеріїту - Знати особливості діагностики та лікування системної склеродермії, дерматоміозиту (поліоміозиту), паранеопластичних артропатій - Знати клінічну фармакологію імуномодуючих та протизапальних препаратів, хондромодуляторів - Знати особливості діагностики та лікування в осіб літнього та похилого віку	- Вміти інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних методів обстеження хворих на ревматологічні хвороби - Вміти проводити диференційну діагностику артритів - Вміти проводити диференційну діагностику гострого болю - Вміти надати невідкладну допомогу при гострому болю.

**Практичні навички/компетентності
(набуваються на базах стажування)**

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	B	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	B	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	B	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	B	
9	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
10	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	C	
11	Інтерпретація рентгенологічного дослідження суглобів	B	
12	Інтерпретація ультразвукового дослідження суглобів	B	

Курс (блок) 05	Хвороби органів травлення	
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань органів травлення згідно з сучасними рекомендаціями.	
Знання		Уміння
1. Знати методи обстеження та їхню інформативність при захворюваннях органів травлення. 2. Знати основи рентгенологічної,		1. Вміти проводити фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.

ендоскопічної та ультразвукової діагностики захворювань органів травлення. 3. Знати методи дослідження мікробіоценозу дигестивного тракту та гелікобактеріозу. 4. Знати особливості діагностики та лікування гострого езофагеальної рефлюксної хвороби, ахалазії кардії. 5. Знати особливості діагностики та лікування функціональної шлункової диспепсії, гастритів та дуоденітів. 6. Знати особливості діагностики та лікування виразкової хвороби та хвороб оперованого шлунку. 7. Знати особливості скринінгової діагностики та методи лікування злоякісних пухлин органів травлення. 8. Знати особливості діагностики та лікування хронічного некаменевого холециститу, жовчнокам'яної хвороби. 9. Знати особливості діагностики та лікування жовтяниць та холестазу. 10. Знати особливості діагностики та лікування захворювань печінки (хронічних гепатитів, неалкогольної жирової хвороби печінки, алкогольної хвороби печінки). 11. Знати особливості діагностики та лікування цирозу печінки, його проявів та ускладнень. 12. Знати особливості діагностики та лікування хронічного панкреатиту. 13. Знати особливості діагностики та лікування целиакії. 14. Знати особливості діагностики та лікування синдрому надлишкового бактеріального росту. 15. Знати особливості діагностики та лікування функціональних кишкових захворювань, синдрому подразненої кишки. 16. Знати особливості діагностики та лікування запальних захворювань кишок (виразкового коліту і хвороби Крона). 17. Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі синдрому «гострого живота». 18. Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі гастроінтестинальної кровотечі та за наявності крові у випорожненні 19. Знати особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у вагітних 20. Знати особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у пацієнтів похилого та старечого віку 21. Знати основи фармакотерапії захворювань органів травлення, клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями органів травлення	2. Вміти інтерпретувати дані лабораторного дослідження при захворюваннях органів травлення. 3. Вміти інтерпретувати дані інструментального дослідження при захворюваннях органів травлення (рентгенологічного, ендоскопічного (езофагогастродуоденофіброскопії, ректороманоскопії), ультрасонографічного). 4. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями стравоходу. 5. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями гастродуоденальної зони. 6. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями гепатобіліарної зони. 7. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями підшлункової залози. 8. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями кишок. 9. Вміти надати допомогу при невідкладних станах при захворюваннях органів травлення. 10. Вміти проводити діагностичний лапароскопічний.
Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)	

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (заможливості визначення)
1	Езофагогастродуоденофіброскопія	A	
2	Ректороманоскопія	A	
3	Ультразвукове дослідження органів черевної порожнини	B	
4	Діагностичний лапароцентез	C	

Курс (блок) 06	Хвороби нирок
-----------------------	----------------------

Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань нирок згідно з сучасними рекомендаціями.
-----------------------	---

Знання	Уміння
- Знати методи обстеження та їхню інформативність при захворюваннях нирок. - Знати основи рентгенологічної, та ультразвукової діагностики захворювань нирок. - Знати особливості діагностики та лікування хронічної хвороби нирок. - Знати особливості діагностики та лікування гломерулонефриту. - Знати особливості діагностики та лікування нефротичного синдрому. - Знати особливості діагностики та лікування хронічного пієлонефриту. - Знати особливості діагностики та лікування нефролітіазу. - Знати особливості діагностики та лікування гострого ураження нирок та хронічної ниркової недостатності. - Знати принципи інтенсивної терапії захворювань нирок. - Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі гострої затримки сечі. - Знати особливості діагностики та лікування захворювань нирок у вагітних (нефропатія вагітних, ниркова еклампсія). - Знати особливості діагностики та лікування захворювань нирок у пацієнтів похилого та старечого віку. - Знати основи фармакотерапії захворювань нирок, клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями нирок.	- Вміти проводити фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок. - Вміти інтерпретувати дані лабораторного дослідження при захворюваннях нирок - Вміти інтерпретувати дані інструментального дослідження при захворюваннях нирок (рентгенологічного, ультрасонографічного). - Вміти проводити катетеризацію сечового міхура. - Вміти надати допомогу при невідкладних станах при захворюваннях нирок. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із хронічною хворобою нирок. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із гломерулонефритом. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із нефротичним синдромом. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із пієлонефритом. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із нефролітіазом. - Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнток із нефропатією вагітних та нирковою еклампсією

	12.Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із гострим ураженням нирок. 13.Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю. 14.Вміти проводити інтенсивну терапію при захворюваннях нирок.		
Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (заможливості визначення)
1.	Ультразвукове дослідження нирок	В	
2.	Катетеризація сечового міхура	С	

Курс (блок)7	Клінічна алергологія.
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування алергологічних захворювань згідно з сучасними рекомендаціями.

Знання	Уміння
1. Методи обстеження при алергологічних захворюваннях. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці захворювань. 2. Знати класифікацію алергічних реакцій із врахуванням швидкості їх розвитку, механізмів та типів гіперчутливості. 3. Знати покази і протипокази до проведення алергологічних тестів. 4. Знати методи проведення таких провокаційних тестів, як назальний, кон'юнктивальний, інгаляційний, під'язичний, шкірний. 5. Знати лабораторні методи діагностики алергічних захворювань. 6. Знати епідеміологію, класифікацію, основні клінічні прояви алергічного риніту. 7. Знати симптоматичні та патогенетичні методи лікування алергічного риніту. 8. Знати про екзогенний і ендогенний дерматити, їх клінічні прояви, діагностичні критерії, немедикаментозні та медикаментозні методи лікування.	1. Вміти провести фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження хворих з алергологічними захворюваннями 2. Вміти трактувати результатилабораторних методів діагностики алергічних реакцій. 3. Вміти провести диференційну діагностику алергологічного ринітуз іншими його варіантами. 4. Вміти провести алергологічнеобстеження хворого з підозрою на atopічний дерматит і вибрати найбільш оптимальний об'єм лікування. 5. Вміти оцінити дані анамнезу, об'єктивного обстеження для постановки діагнозу кропив'янки. 6. Вміти провести диференціальну діагностику харчової алергії з іншими захворюваннями, які дають аналогічну клінічну картину. 7. Вміти визначити ступінь важкості анафілактичного шоку. 8. Вміти провести диференціальну діагностику з гострими захворюваннями, які супроводжуються артеріальною гіпотензією, порушенням дихання і свідомості. 9. Вміти надати невідкладну допомогу при анафілактичному шоці.

9. Знати про алергічні та неалергічні і рідкісні форми кропив'янки, її диференційну діагностику з іншими еритематозними ураженнями шкіри, методи лікування. 10. Знати системні та органоспецифічні реакції на харчові продукти, їх диференціальну діагностику з іншими видами небажаних реакцій на їжу. 11. Знати основні симптоми, критерії ступеня важкості анафілактичного шоку. 12. Знати основні клінічні синдроми медикаментозної хвороби. 13. Знати причинно-значимі групи ліків, здатні викликати ті чи інші прояви медикаментозної алергії. 14. Знати основні групи алергенів, здатних викликати гіперреактивність бронхів. 15. Знати діагностичні критерії верифікації, визначення ступенів важкості перебігу бронхіальної астми. 16. Знати клінічну фармакологію засобів, що застосовуються при лікуванні хворих з бронхіальною астмою залежно від ступеня важкості. 17. Знати основні напрямки лікування і профілактики алергічних захворювань. 18. Знати принципи надання невідкладної терапії при алергічних захворюваннях	10. Вміти надати невідкладну допомогу при кропив'янці, набряку Квінке, алергічному васкуліті. 11. Вміти на основі клінічних симптомів та параметрів оцінки функції зовнішнього дихання оцінити ступінь важкості бронхіальної астми та надати невідкладну допомогу при нападі бронхіальної астми. 12. Вміти провести диференціальну діагностику з гострими захворюваннями, які супроводжуються артеріальною гіпотензією, порушенням дихання і свідомості. 13. Вміти надати невідкладну допомогу при анафілактичному шоці, кропив'янці, набряку Квінке, алергічному васкуліті
--	---

**Практичні навички/компетентності
(набуваються на базах стажування)**

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	

6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно з законодавством з охорони здоров'я України	B	
8	Проведення та аналіз спірометрії	A	
9	Проведення та аналіз пікфлоуметрії	A	
10	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
11	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	C	

Курс (блок)8 Хвороби органів кровотворення.

Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та лікування гематологічних хворих згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати методи обстеження гематологічних хворих, основні ланки схеми кровотворення; принципи діагностики патології органів кровотворення. 2. Знати патогенетичну класифікацію анемій, принципи діагностики. 3. Знати патогенетичні механізми, які призводять до збільшення лімфовузлів – лімфаденопатій. 4. Знати перелік захворювань, які супроводжуються синдромом лімфаденопатій та лікарська тактика при синдромі лімфаденопатій 5. Знати етіопатогенетичні аспекти виникнення гемобластозів, діагностичні критерії гострих лейкозів. 6. Знати діагностичні критерії хронічних мієлопроліферативних захворювань, принципи діагностики і тактику терапевта. 7. Знати лабораторну та клінічну діагностику порушень первинного (тромбоцитарно-судинного) гемостазу та вторинного (плазмового) гемостазу; сучасну класифікацію геморагічних захворювань. 8. Знати основні причини виникнення ДВЗ як синдрому, що ускладнює життєво-небезпечні стани; лабораторну та клінічну діагностику фаз ДВЗ-синдрому. 9. Знати клінічні ознаки ступеня крововтрати; препарати інфузійно-трансфузійної терапії. 10. Знати принципи надання невідкладної допомоги гематологічним хворим.		1. Вміти провести анамнестичне і фізикальне обстеження пацієнта з патологією органів кровотворення. 2. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження пацієнта з патологією органів кровотворення. 3. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові, мієлограмі. 4. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження пацієнтів з анеміями, що найчастіше трапляються в практиці лікаря-терапевта 5. Вміти провести послідовне пальпаторне дослідження лімфатичних вузлів; інтерпретувати результати, отримані при пальпації. 6. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові та біоптату лімфовузла 7. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження пацієнтів з підозрою на гемобластоз. 8. Вміти сформулювати клінічний діагноз, призначити адекватне лікування хворому із геморагічними захворюваннями. 9. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові при різних стадіях ДВЗ-синдрому, сформулювати клінічний діагноз, встановити стадію та призначити адекватне лікування ДВЗ – синдрому, відповідно до стадії. 10. Вміти провести інфузійно- трансфузійну терапію 11. Вміти надати невідкладну допомогу гематологічним хворим	

Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (заможливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	B	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	B	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	B	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	A	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	A	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	B	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	B	
8	Проведення підшкірного, внутрішньошкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
9	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	C	
10	Переливання крові та кровозамінників	C	
11	Визначення групи та резус-належності крові	A	

Курс (блок) 9	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань ендокринної системи та обміну речовин згідно сучасних рекомендацій.
Знання	Уміння

1. Знати основні методи обстеження хворих з ендокринною патологією. 2. Знати основи захворювань гіпоталамо-гіпофізарної системи: етіологію, патогенез, особливості клініки, діагностики та лікування гіпоталамічного синдрому, гіпопітуїтаризму, акромегалії, хвороби Іценко-Кушинга, гіперпролактинемії, нецукрового діабету. 3. Знати особливості перебігу хвороб щитоподібної залози: клініко-діагностичні критерії порушень функціонального стану (гіпертиреоз, гіпотиреоз), йододефіцитних захворювань, структурних змін (вузловий зоб) та запальних станів щитоподібної залози (тиреїдити). 4. Знати етіо-патогенетичні основи та клініко-діагностичні критерії цукрового діабету, особливості перебігу цукрового діабету 1 і 2 типу, механізми розвитку та клінічні прояви ускладнень. 5. Знати причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидемічної та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів при цукровому діабеті. 6. Знати етіо-патогенетичні та клінічні особливості захворювань наднирників: хвороби Адісона. Синдрому Іценко-Кушинга, первинного гіперальдостеронізму, феохромоцитом. 7. Знати патогенетичні та гормональні особливості різних типів ожиріння, діагностичні критерії метаболічного синдрому Х, сучасні методи лікування надмірної ваги та супутніх метаболічних розладів. 8. Знати основи фізіологічного та патологічного клімаксу, особливості дисгормонального статусу в перименопаузі, режими симптоматичної та замісної гормональної терапії, клініко-діагностичні критерії остеопорозу та сучасні лікувальні заходи при втраті мінеральної щільності кістки. 9. Знати основи інтенсивної терапії і реанімації при ендокринних захворюваннях, в т.ч. при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів.	1. Вміти провести фізикальне талабораторно-інструментальне обстеження хворих із захворюваннями ендокринної системи та обміну речовин. 2. Вміти визначити діагностичні критерії дисфункції гіпоталамо-гіпофізарної системи та обривитивідповідну лікувальну тактику. 3. Вміти оцінити результатиінструментальних (в т.ч. УЗД, сцинтиграфія, ТАПБ) та лабораторних (гормональні, запальні маркери) методів дослідження та застосувати відповідну корегуючу терапію. 4. Вміти діагностувати порушення вуглеводного обміну, оцінити результати глікемічної кривої, призначити і відкорегуватигіпоглікемізуючу терапію при 1 та 2 типі цукрового діабету, провести корекцію діабетичних ускладнень. 5. Вміти застосуватидиференційований підхід до вибору заходів інтенсивної терапії при різнихвидах гострих порушеньвуглеводного обміну. 6. Вміти діагностувати дифункцію наднирникових залоз, оцінити результати лабораторно-інструментальних обстежень, надати невідкладну допомогу при катехоламіновому та аддисонічному кризах. 7. Вміти оцінити ступінь надмірної ваги, виявити супутні метаболічні порушення, надати відповідні рекомендації щодо модифікації способу життя, оцінити наявність показів до фармакологічного та хірургічного лікування ожиріння. 8. Вміти оцінити ступіньперименопаузальних гормональних проявів та вираженість порушень кальцієво-фосфорного обміну, призначити відповідний перелік обстежень, оцінити можливості та ризики гормональної замісної терапії. 9. Вміти застосувати диференційованийпідхід до діагностики та лікування гострих дисгормональних станів у відповідності до чинних діагностично-лікувальних алгоритмів.
--	--

Практичні навички/компетентності (набуваються на базах стажування)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (заможливості визначення)
1	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	С	
2	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	В	
3	Введення назогастрального зонда	С	
4	Катетеризація сечового міхура	В	
5	Оцінка даних лабораторних досліджень при захворюваннях ендокринної системи	А	
6	Оцінка даних візуальних методів дослідження внутрішніх органів (рентгенологічного, ультрасонографічного, КТ, МРТ, скінтиграфії)	А	
Курс 10		Інтенсивна терапія. Невідкладні стани.	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та інтенсивної терапії при невідкладних станах згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати основні принципи надання невідкладної допомоги, її етичні та юридичні аспекти; засади серцево-легеневої реанімації у різних вікових групах. 2. Знати клініко-діагностичні ознаки зупинки кровообігу та дихання, алгоритми надання невідкладної допомоги при цих станах. 3. Знати клініко-діагностичні критерії гострого коронарного синдрому та алгоритм невідкладних заходів згідно чинних наказових форм. 4. Знати патофізіологічні механізми розвитку пароксизмальних порушень ритму та провідності серця, їх клінічні прояви та ЕКГ-ознаки. 5. Знати причини розвитку та клінічні ознаки гострої серцевої недостатності, основні засади невідкладної допомоги. 6. Знати клініко-діагностичні ознаки неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризів, основи диференційованого підходу до надання невідкладної допомоги при супутніх станах (ГРМК, ГКС, гостра гіпертензивна енцефалопатія, розшаровуюча аневризма аорти, еклампсія). 7. Знати основні причини виникнення колаптоїдних станів, їх клінічні ознаки, особливості перебігу та комплекс невідкладних		1. Вміти виконувати комплекс невідкладних заходів (конікотомія, трахеотомія, ШВЛ, непрямий та прямий масаж серця, дефібриляція серця, пункція серця) згідно з сучасними чинними алгоритмами. 2. Вміти виконувати непрямий та прямий масаж серця, дефібриляцію, ШВЛ, визначати ознаки ефективності реанімаційних заходів та підстави для припинення реанімаційних дій. 3. Вміти визначити маршрут пацієнта з гострим коронарним синдромом, контролювати рамки «терапевтичного вікна», застосувати необхідний обсяг невідкладних заходів. 4. Вміти знати ЕКГ та інтерпретувати її дані, надати відповідну до встановленого діагнозу невідкладну допомогу. 5. Вміти визначити клініко-діагностичні симптоми гострої серцевої недостатності, надати невідкладну допомогу згідно встановленого алгоритму. 6. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з неускладненим та ускладненим гіпертензивним кризом. 7. Вміти надати невідкладну допомогу хворому в стані колапсу, попередити можливі ускладнення. 8. Вміти визначити причини виникнення кардіогенного шоку, визначити маршрут	

заходів.

8. Знати етіо-патогенетичні основи виникнення шоків, особливості перебігу та ускладнення кардіогенного шоку, основні принципи терапії шоків.

9. Знати поняття «синкопе», причини та клініко-діагностичні ознаки втрати свідомості, диференційований підхід до надання невідкладної допомоги.

10. Знати основи клініки і діагностики гострих розладів мозкового кровообігу (з урахуванням шкали FAST), межі «терапевтичного вікна» для ургентного виконання тромболізу, покази та основні протипокази до тромболітичної терапії.

11. Знати причини розвитку та клініко-діагностичні особливості епілептичних та неепілептичних пароксизмальних станів, алгоритм невідкладних заходів та профілактики ускладнень.

12. Знати етіо-патогенетичні основи виникнення гострих психічних розладів, клінічні особливості перебігу, алгоритм проведення невідкладних заходів, правові та етичні аспекти надання допомоги при гострих психічних станах.

13. Знати прояви та клініко-діагностичні особливості епілептичного статусу.

14. Знати прояви та особливості перебігу абстинентного синдрому алкогольного делірію, алкогольної коми.

15. Знати причини розвитку та клініко-діагностичні особливості перебігу гострої дихальної недостатності (в т.ч. астматичні стани, гострий стеноз, ларинготрахеїт, пневмоторакс тощо)

16. Знати причини розвитку, клініко-діагностичні ознаки та алгоритм невідкладних заходів при наявності крові у випорожненнях.

17. Знати причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидемії та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів)

18. Знати основи інтенсивної терапії і реанімації при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів.

19. Знати етіопатогенетичні основи та особливості перебігу гострих алергічних станів, у т.ч. анафілаксії (набряк гортані, набряк Квінке, анафілактичний шок), гострій шкірній висипці.

20. Знати особливості виникнення та

пацієнта, надати невідкладну допомогу.

9. Вміти виконати алгоритм невідкладних заходів при втраті свідомості пацієнтом, зважаючи на ймовірні причини розвитку синкопального стану.

10. Вміти оцінити стан пацієнта за відповідними шкалами, визначити маршрут пацієнта, надати невідкладну допомогу, профілювати розвиток ускладнень.

11. Вміти надати невідкладну допомогу при судомному синдромі, профілювати ускладнення.

12. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з гострими психічними розладами згідно з чинними наказовими формами.

13. Вміти надати невідкладну допомогу хворому в епістатусі, попередити розвиток ускладнень

14. Вміти виконати передбачену протоколом інтенсивну терапію станів, обумовлених вживанням алкоголю.

15. Вміти надавати невідкладну допомогу та проводити інтенсивну терапію в рамках протоколу «контроль дихальних шляхів».

16. Вміти визначити ймовірні причини наявності крові у випорожненнях та застосувати відповідний алгоритм невідкладних заходів.

17. Вміти застосувати диференційований підхід до вибору заходів інтенсивної терапії при різних видах гострих порушень вуглеводного обміну.

18. Вміти застосувати диференційований підхід до діагностики та лікування гострих дисгормональних станів відповідно до чинних діагностично-лікувальних алгоритмів.

19. Вміти надати невідкладну допомогу пацієнту в стані анафілаксії з урахуванням положень протоколу «контроль дихальних шляхів», провести інтенсивну терапію, попередити розвиток ускладнень.

20. Вміти застосувати засоби індивідуального захисту ґрунтуючись на засадах безпеки перебування в умовах іонізуючого опромінення, організувати та надати невідкладну допомогу потерпілим внаслідок гострих радіаційних уражень.

21. Вміти надати невідкладну допомогу та забезпечити інтенсивну терапію при гострих промислових отруєннях, застосувати антидотну терапію і/або уніфіковану невідкладну допомогу при отруєнні, якщо отрута невідома.

22. Вміти надати невідкладну допомогу та забезпечити інтенсивну терапію при гострих побутових і медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях, застосувати антидотну терапію і/або уніфіковану невідкладну допомогу при отруєнні, якщо отрута невідома.

23. Вміти застосувати інтегрований підхід при підозрі на особливо небезпечне інфекційне

клінічного перебігу гострих радіаційних уражень, засоби індивідуального захисту та засади власної безпеки в умовах іонізуючого опромінення, основи організації допомоги при масових гострих радіаційних ураженнях. 21. Знати основи організації допомоги при промислових отруєннях та гострих професійних отруєннях, основні принципи антидотної терапії. 22. Знати основи організації допомоги при гострих побутових отруєннях, гострих медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях. 23. Знати основні засади організації невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка). 24. Знати механізми виникнення політравми, клініко-діагностичні ознаки краш-синдрому та травматичного шоку, алгоритм невідкладної допомоги та обсяг інтенсивної терапії. 25. Знати основи транспортної мобілізації при різних видах травматичних пошкоджень. Знати механізми виникнення та особливості уражень спричинених впливом холодного середовища (переохолодження, обмороження), основні невідкладні заходи при вказаних станах. 26. Знати механізми виникнення травм, спричинених дією електричного струму (в т.ч., удар блискавкою, травми від зброї з електричним зарядом) та особливості пошкоджень при зануренні на глибину. 27. Знати механізми виникнення та особливості уражень спричинених впливом теплового середовища (гіпертермічний синдром, тепловий удар, опіки), основні невідкладні заходи при вказаних станах. 28. Знати етіопатогенетичні особливості шоків станів (в т.ч. геморагічного, травматичного, гіповолемічного) та основні принципи інтенсивної терапії. 29. Знати клініко-діагностичні особливості кровотеч, принципи визначення обсягу крововтрати, основні засади трансфузіології. 30. Знати етіопатогенетичні та клінічні особливості перебігу гострої печінкової недостатності. 31. Знати причини та механізм гострого пошкодження нирок, клініко-діагностичні ознаки гострої ниркової недостатності 33. Знати етіопатогенетичні механізми виникнення та клінічні прояви гострої затримки сечі і гематурії. 34. Знати особливості та причини виникнення гострого абдомінального болю та напруження м'язів передньої черевної стінки. 35. Знати особливості та причини виникнення гострого венозного тромбозу, засади невідкладної (тромболітичної) терапії.	захворювання, організувати та надати відповідну невідкладну допомогу. 24. Вміти діагностувати травматичний/больовий шок у пацієнта з політравмою, визначити обсяг першочергових заходів з урахуванням положень протоколу «контроль болю». 25. Виконати транспортну мобілізацію при різних видах травматичних пошкоджень, діагностувати ознаки травматичного/больового шоку, надати невідкладну допомогу з урахуванням положень протоколу «контроль болю». 26. Вміти надати невідкладну допомогу при системному/локальному переохолодженні, обмороженні, провести реанімаційні заходи в умовах зниженої температури тіла. 27. Вміти надати невідкладну допомогу при станах, спричинених дією електричного струму, виконати комплекс реанімаційних заходів при утопленні. 28. Вміти надати невідкладну допомогу при гіпертермічному синдромі, тепловому ударі та опіках. 29. Вміти розпізнати ознаки шоків стану, провести відповідну інтенсивну терапію, попередити розвиток ускладнень. 30. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з кровотечею, переливати кров та її компоненти. 31. Вміти надати невідкладну допомогу та провести інтенсивну терапію хворому з гострою печінковою недостатністю. 32. Вміти провести комплекс невідкладних заходів пацієнту з гострим пошкодженням нирок, визначити покази/протипокази до діалізу. 33. Провести катетеризацію сечового міхура, визначити маршрут пацієнта з гематурією. 34. Визначити обсяг лікувально-діагностичних заходів та інтенсивної терапії при підозрі на гострий живіт». 35. Визначити маршрут пацієнта з підозрою на глибокий венозний тромбоз, покази / протипокази до тромболітичної / антикоагулянтної терапії. 36. Визначити обсяг лікувально-діагностичних заходів та інтенсивної терапії у хворих із гострим болем промежини/тазової ділянки. 37. Виконати реанімаційні заходи у дітей першого року життя.
---	---

36. Знати особливості та причини виникнення гострого болю в промежині і тазовій ділянці, основи діагностично-лікувального алгоритму невідкладних заходів при вказаних станах. Знати особливості реанімації новонароджених і дітей грудного віку	
--	--

**Практичні навички/компетентності
(набуваються на базах стажування)**

№	Перелік практичних навичок / компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Серцево-легенево-церебральна реанімація	D	
2	Дефібриляція	D	
3	Конікотомія, трахеотомія	C	
4	Визначення групи та резус-належності крові	D	
5	Переливання крові та кровозамінників	D	
6	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
7	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	D	
8	Проведення торакоцентезу	C	
9	Проведення лапароцентезу	C	
10	Введення назогастрального зонда	D	
11	Катетеризація сечового міхура	D	

V. СУМІЖНІ І ДОДАТКОВІ КОМПОНЕНТИ

код	Назва компонента	Обсяг компонента (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1.	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани.	Практична частина: 624 год / 20,8 кредитів ECTS Освітня частина: 48 год / 1,6 кредитів ECTS
2.	Медицина надзвичайних ситуацій	Освітня частина: 18 год / 0,6 кредитів ECTS
3.	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити. СНІД.	Практична частина: 36 год / 1,2 кредити ECTS Освітня частина: 12 год / 0,4 кредитів ECTS
4.	Фтизіатрія	Практична частина: 36 год / 1,2 кредити ECTS

СУМІЖНІ КОМПОНЕНТИ

12. Медицина надзвичайних ситуацій.

Організація лікувально-евакуаційного забезпечення в осередках катастроф, медичне сортування потерпілих. Організація роботи спеціалізованих медичних бригад, кваліфікована медична допомога потерпілим в умовах природних, техногенних катастроф мирного часу. Організація допомоги при промислових отруєннях. Політравма. Транспортна імобілізація. Організація невідкладної допомоги при аваріях і катастрофах.

13. Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо

небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.

Харчові токсикоінфекції. Ботулізм. Шигельоз. Сальмонельоз. Черевний тиф та паратифи. Гельмінтози. Грип та інші гострі респіраторні вірусні інфекції. Менінгококова інфекція. Дифтерія. «Дитячі» повітряно-краплинні інфекції у дорослих. Герпес-вірусні інфекції. Лептоспіроз. Геморагічна гарячка нирковим синдромом. Малярія. Висипний тиф. Бруцельоз. Бешіа. Сибірка. Правець. Сказ. Гострі та хронічні вірусні гепатити. ВІЛ-інфекція, СНІД. СНІД-асоційовані інфекції та інвазії. Тактика лікаря при виявленні особливо небезпечних інфекцій. Організація невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка). Імунопрофілактика. Коронавірусна хвороба covid-19

14. Фтизіатрія. ДОТС-стратегія

Організація боротьби з туберкульозом на сучасному етапі. Методи діагностики хворих на туберкульоз. Клінічні форми туберкульозу органів дихання. Диференційна діагностика хворих на туберкульоз. Методи профілактики і лікування туберкульозу. Туберкульоз інших органів і систем. Принципи ДОТС-стратегії.

VI. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Практична лікарська діяльність лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби» на базі стажування (практична частина інтернатури) включає загальну базу та стаціонарну службу внутрішніх хвороб.

Тривалість 16 місяців (2496 годин, 83,2 кредити ECTS).

1-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS)

2-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS)

АТЕСТАЦІЯ

Атестація лікарів-інтернів здійснюється відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію» (у редакції наказу МОЗ України від 16 березня 2022 року № 493) і включає:

- 1) результати ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3»;
- 2) іспит з оволодіння практичними навичками, після закінчення якого проводиться співбесіда зі спеціальності.

VII. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Adamina M, Bonovas S, Raine T, et al. ECCO guidelines on therapeutics in Crohn's disease: surgical treatment. J Crohns Colitis. 2019 Nov 19. pii: jcz187. <https://academic.oup.com/ecco-jcc/advance-article/doi/10.1093/ecco-jcc/jcz187/5631809>
2. Al-Toma A, Volta U, Auricchio R, et al. European Society for the Study of Coeliac Disease (ESsCD) guideline for coeliac disease and other gluten-related disorders. United European Gastroenterol J. 2019 Jun;7(5):583-
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2050640619844125>
3. American Academy of Family Physicians. Diagnosis of venous thromboembolism - clinical practice guideline (endorsed March 2019). <https://www.aafp.org/patient-care/clinical-recommendations/all/venous-thromboembolism1.html>
4. Arasaradnam RP, Brown S, Forbes A, et al. Guidelines for the investigation of chronic diarrhoea in adults: British Society of Gastroenterology, 3rd edition. Gut. 2018 Apr
<http://gut.bmj.com/content/early/2018/04/13/gutjnl-2017-315909>
5. Ashby, D., Borman, N., Burton, J. et al. Renal Association Clinical Practice Guideline on Haemodialysis. BMC Nephrol 20, 379 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1527-3>

6. Beck DL. New ACC Guidance on CVD Risk Reduction in Diabetes. Medscape Medical News. 2020 Aug 5. <https://www.medscape.com/viewarticle/935218>
7. Bible KC, Kebebew E, Brierley J, et al. 2021 American Thyroid Association guidelines for management of patients with anaplastic thyroid cancer. *Thyroid*. 2021 Mar;31(3):337-386. Available at: <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/thy.2020.0944>.
8. Boggs W. New Guideline Recommends Early Combination Therapy for Type 2 Diabetes. Reuters Health Information. 2020 Sep <https://www.medscape.com/viewarticle/936669>
9. Burton, J.O., Goldsmith, D.J., Ruddock, N. et al. Renal association commentary on the KDIGO (2017) clinical practice guideline update for the diagnosis, evaluation, prevention, and treatment of CKD-MBD. *BMC Nephrol* 19, 240 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12882-018-1037-8>
10. Canil, Ch., Kapoor, A., Basappa N. S., Bjarnason, G., Bossé, D., Dudani, Sh., ...Hotte S. J. Management of advanced kidney cancer: Kidney Cancer Research Network of Canada (KCRNC) consensus update 2021. *Can Urol Assoc J*, 2021. 15(4):84-97. doi: 10.5489/cuaj.7245.
11. Colombo M. EASL clinical practice guidelines for the management of occupational liver diseases. *Liver Int*. 2020 Feb;40 Suppl 1:136-
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/liv.14349> Dalekos GN, Koskinas J, Papatheodoridis GV. Hellenic Association for the Study of the LiverClinical Practice Guidelines: Autoimmune hepatitis. *Ann Gastroenterol*. 2019 Jan-Feb. 32 (1):1-
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC30598587/>
12. Dans M, Kutner JS, Agarwal R, et al. NCCN Guidelines® Insights: Palliative Care, Version 2.2021. *J Natl Compr Canc Netw*. 2021 Jul 28;19:780-
<https://jnccn.org/view/journals/jnccn/19/7/article-p780.xml>
13. Das SR, Everett BM, Birtcher KK, et al. 2020 Expert Consensus Decision Pathway on Novel Therapies for Cardiovascular Risk Reduction in Patients With Type 2 Diabetes: A Report of the
14. Deininger MW, Shah NP, Altman JK, et al. Chronic Myeloid Leukemia, Version 2.2021, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc Netw*. 2020 Oct 1;18(10):1385-
15. Doyle-Delgado K, Chamberlain JJ, Shubrook JH, Skolnik N, Trujillo J. Pharmacologic Approaches to Glycemic Treatment of Type 2 Diabetes: Synopsis of the 2020 American Diabetes Association's Standards of Medical Care in Diabetes Clinical Guideline. *Ann Intern Med*. 2020 Sep <https://www.acpjournals.org/doi/10.7326/M20-2470>
16. R. T. (2020). Clinical Best Practice Advice for Hepatology and Liver Transplant Providers During the COVID-19 Pandemic: AASLD Expert Panel Consensus Statement. *Hepatology*, 72(1), 287– 304. doi:10.1002/hep.31281 Fleseriu M, Biller BMK, Freda PU, et al. A Pituitary Society update to acromegaly management guidelines. *Pituitary*. 2021 Feb;24(1):1-13. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7864830/>
17. Garthwaite, E., Reddy, V., Douthwaite, S. et al. Clinical practice guideline management of blood borne viruses within the haemodialysis unit. *BMC Nephrol* 20, 388 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1529-1>
18. *Gastroenterology*, Volume 152, Issue 3, 648 – 664. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2016.12.027>
19. *Gastroenterology*, Volume 156, Issue 3, 769 – 808.e29. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2018.12.008> Global initiative for chronic obstructive lung diseases. Pocket guide to COPD diagnosis, management and prevention. A guide for health care professionals, 2020 edition.- 48p.
20. Global strategy for the diagnosis, management and prevention of chronic obstructive pulmonary diseases,2020.- 125p.
21. Guidelines for the Diagnostic Cross Sectional Imaging and Severity Scoring of Chronic Pancreatitis. Working Group for the International Consensus Guidelines for Chronic
22. errine, Steven K. et al. AGA Technical Review on Initial Testing and Management of Acute Liver Disease
<https://annals.org/aim/fullarticle/2758507/testosterone-treatment-adult-men-age-related-low-testosterone-clinical-guideline>
23. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2019.12.053>
<https://ej.e.bioscientifica.com/view/journals/eje/182/1/EJE-19-0893.xml>
25. <https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2019/12/GOLD-2020-FINAL-ver1.2->

- [03Dec19_WMV.pdfhttps://goldcopd.org/wp-content/uploads/2020/03/GOLD-2020-POCKET-GUIDE-ver1.0_FINAL-WMV.pdf](https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2020/03/GOLD-2020-POCKET-GUIDE-ver1.0_FINAL-WMV.pdf)
https://journals.lww.com/ajg/Fulltext/2021/10000/ACG_Clinical_Guidelines_Managment_of_Benign.13.aspx
26. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2050640619849370>
<https://www.atsjournals.org/doi/full/10.1164/rccm.201904-0717ST>
[https://www.cghjournal.org/article/S1542-3565\(19\)31002-X/fulltext](https://www.cghjournal.org/article/S1542-3565(19)31002-X/fulltext) <https://www.dec.gov.ua/mtd/bronhialna-astma/>
https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2013_555nakaz.pdf
[https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(21\)03031-6/fulltext](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(21)03031-6/fulltext)
 27. [https://www.sunrisemy.com/nakaz-moz-ukra%D1%97ni-157-vid-26-sichny\[a-2018-roku-moz- skasuvalo-moralno-zastarili-formi-pervinno%D1%97-oblikovo%D1%97-dokumentaci%D1%97/](https://www.sunrisemy.com/nakaz-moz-ukra%D1%97ni-157-vid-26-sichny[a-2018-roku-moz- skasuvalo-moralno-zastarili-formi-pervinno%D1%97-oblikovo%D1%97-dokumentaci%D1%97/) <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0634282-14#Text>
 28. Hus, I., Salomon-Perzyński, A., Tomasiewicz, K., & Robak, T. (2020). The management of hematologic malignancies during the COVID-19 pandemic. *Expert Opinion on Pharmacotherapy*, 1–18. doi:10.1080/14656566.2020.1849143
 29. Ito Y, Onoda N, Okamoto T. The revised clinical practice guidelines on the management of thyroid tumors by the Japan Associations of Endocrine Surgeons: Core questions and recommendations for treatments of thyroid cancer. *Endocr J*. 2020 Apr 9.
 30. J.R. Garber, E. Papini, A. Frasoldati et al., American Association of Clinical Endocrinology And Associazione Medici Endocrinologi Thyroid Nodule Algorithmic Tool, *Endocrine Practice* 2021;27 <https://doi.org/10.1016/j.eprac.2021.04.007>
 31. Jones, J. M., Kracalik, I., Levi, M. E., Bowman III, J. S., Berger, J. J., Bixler, D., ... Basavaraju, S.
 32. V. Assessing Solid Organ Donors and Monitoring Transplant Recipients for Human Immunodeficiency Virus, Hepatitis B Virus, and Hepatitis C Virus Infection – U.S. Public Health Service Guideline, 2020. Recommendations and Reports / June 26, 2020 / 69(4);1–16.
 33. K. V. Vlachovich, A. Sood. A 2019 Update on Occupational Lung Diseases: A Narrative Review // *Pulm. Ther.*, 2021 Jun; 7(1): 75–87.
 34. Kamisawa T, Nakazawa T, Tazuma S, Zen Y, Tanaka A, Ohara H, et al. Clinical practice guidelines for IgG4-related sclerosing cholangitis. *J Hepatobiliary Pancreat Sci*. 2019 Jan;26(1):9-42. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jhbp.596>.
 35. Malyszko, J., Basak, G., Batko, K., Capasso, G., Capasso, A., Drozd-Sokolowska, J., ... Malyszko,
 36. J. (2020). Haematological disorders following kidney transplantation. *Nephrology Dialysis Transplantation*. doi:10.1093/ndt/gfaa219
 37. Muniraj T, Day LW, Teigen LM, et al. AGA clinical practice guidelines on intragastric balloons in the management of obesity. *Gastroenterology*. 2021 Apr;160(5):1799-1808. PMID: 3832655. [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(21\)00477-7/fulltext](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(21)00477-7/fulltext)
 38. Nalewajska, M., Marchelek-Myśliwiec, M., Opara-Bajerowicz, M., Dziedziejko, V., & Pawlik, A. (2020). Connexins—Therapeutic Targets in Cancers. *International Journal of Molecular Sciences*, 21(23), 9119. doi:10.3390/ijms21239119
 39. <https://gut.bmj.com/content/early/2019/02/21/gutjnl-2018-317807.long>.
 40. Parry NM. New guideline for testosterone treatment in men with ‘low T.’ *Medscape Medical News*. 2020 Jan 7. <https://www.medscape.com/viewarticle/923449>
 41. Pasquali R, Casanueva F, Haluzik M, et al. European Society of Endocrinology clinical practice guideline: endocrine work-up in obesity. *Eur J Endocrinol*. 2020 Jan;182(1):G1-G32.
 42. Pass W. AGA Releases Iron-Deficiency Anemia Guideline. *Medscape Medical News*. WebMD Inc. August 26, 2020. <https://www.medscape.com/viewarticle/936357>
 43. Petranovic Ovaricek P, Giovanella L, Carrio Gasset I, et al. The EANM practice guidelines for parathyroid imaging. *Eur J Nucl Med Mol Imaging*. 2021 Apr 10. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00259-021-05334-y>
 44. Pisano M, Allievi N, Gurusamy K, et al. 2020 World Society of Emergency Surgery updated guidelines for the diagnosis and treatment of acute calculus cholecystitis. *World J Emerg Surg*. 2020 Nov 5;15(1):61. Available at: <https://wjeb.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13017-020-00336-x>

45. Rubio-Tapia A, Murray JA. Updated guidelines by the European Society for the Study of Coeliac Disease [editorial]. United European Gastroenterol J. 2019Jun;7(5):
46. Sadowski DC, Camilleri M, Chey WD, Leontiadis GI, Marshall JK, Shaffer EA, et al. Canadian Association of Gastroenterology Clinical Practice Guideline on the Management of Bile Acid Diarrhea. Clin Gastroenterol Hepatol. 2020 Jan. 18 (1):24-41.
47. Schultz JK, Azhar N, Binda GA, et al. European Society of Coloproctology: guidelines for the management of diverticular disease of the colon. Colorectal Dis. 2020 Jul 7;10.1111/codi.15140. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/codi.15140>
48. Sekeres M, Guyatt G, Abel G, et al. American Society of Hematology 2020 guidelines for treating newly diagnosed acute myeloid leukemia in older adults. Blood Adv. 2020 Aug 11;4(15):3528- 3549. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7422124/>
49. Shah MH, Goldner WS, Benson AB, et al. Neuroendocrine and Adrenal Tumors, Version 2.2021, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. J Natl Compr Canc Netw. 2021 Jul 28;19(7):839-
50. https://jnccn.org/view/journals/jnccn/19/7/article_e-p839.xml?ArticleBodyColorStyles=Full%20HTML
51. Shemies, R. S., Nagy, E., Younis, D., & Sheashaa, H. (2021). Renal replacement therapy for critically ill patients with COVID -19-associated acute kidney injury: A review of current knowledge. Therapeutic Apheresis and Dialysis. doi:10.1111/1744-9987.13723
52. Singh, Siddharth et al. AGA Technical Review on the Management of Mild-to-Moderate Ulcerative Colitis
53. Snook J, Bhala N, Beales ILP, et al. British Society of Gastroenterology guidelines for the management of iron deficiency anaemia in adults. Gut. 2021 Sep 8;gutjnl-2021-325210. <https://gut.bmj.com/content/early/2021/09/15/gutjnl-2021-325210>.
54. Teoh, C. W., Gaudreault-Tremblay, M.-M., Blydt-Hansen, T. D., Goldberg, A., Arora, S., Feber, J.,
55. The Occupational Burden of Nonmalignant Respiratory Diseases. An Official American Thoracic Society and European Respiratory Society Statement / American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine, 2019;Vol.119 (11): 1312-1334
56. The Transplantation Society, Transplant Infectious Diseases Section: COVID-19 Guidance Focused Review: Diagnostic Testing - PCR and Serology. https://tts.org/index.php?option=com_content&view=article
57. Адаптована клінічна настанова : надання медичної допомоги дорослим хворим на негоспітальну пневмонію. // Національна академія медичних наук України, Київ, 2019.
58. Бронхіальна астма. Хронічне обструктивне захворювання легень в світлі сучасних рекомендацій GINA (2017), SIGN 153 (2016), GOLD (2017), NICE (2010) / Фещенко Ю. І. //
59. К.: ТОВ «Доктор–Медіа–Груп», 2018. — 220 с.
60. В60 С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 680 с.
61. В60 С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 680 с.
62. Внутрішні хвороби : підручник : у 2 ч. Ч. 1. Розділи 1—8 / Л.В. Глушко,
63. Внутрішні хвороби : підручник : у 2 ч. Ч.2. Розділи 9—24 / Л.В. Глушко, Диффузные паренхиматозные заболевания легких (под.М. М. Ильковича). – Москва,
64. «ГЭОТАР-Медиа», 2021.- 440 с.
65. Наказ №634 від 08.09.2014 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при саркоїдозі»
66. Наказ №7 від 10.01.2005 «Про затвердження стандартів надання медичної допомоги за спеціальністю "Професійна патологія" в амбулаторно-поліклінічних закладах»
67. Наказ МОЗ України № 157 від 26.01.2018, яким скасовується низка форм
68. Наказ МОЗ України №555 від 27.06.13р «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному обструктивному захворюванні легень»
69. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 № 1946 Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Нецукровий діабет» <https://bit.ly/3nBN8CO>

70. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 1: Загальні положення, внутрішні хвороби у загальній лікарській практиці. – 580 с.
71. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 2: Поліпрофільні питання у загальній лікарській практиці. – 424 с. первинної облікової документації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
72. Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію (затвердженого наказом МОЗ України №1254 від 22.06.2021 р. (у редакції наказу МОЗ України від 16 березня 2022 № 493), Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2019 р. №1254), Європейських стандартів післядипломної підготовки медичних спеціалістів
73. Наказ МОЗ від 23.04.2021р №799 щодо внесення зміни до Випуск 78 «Охорона здоров'я» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників
74. Після закінчення строку підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни проходять підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст», з відповідної спеціальності згідно з Порядком, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року № 446, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 березня 2019 року № 293/33264.
75. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів, невідкладні стани в терапії: 23-є видання, доповн і переробл / за ред. професора Мостового Ю.М.. – К.: Центр ДЗК, 2020. – 680 с.
76. Ю. І. Феценко, В. К. Гаврисюк, О. Я. Дзюблик, Ю. М. Мостовой, Т. О. Перцева, М. О. Полянська, А. І. Ячник, Л. О. Яшина. Адаптована клінічна настанова: хронічне обструктивне захворювання легень (частина 1) Укр. пульмонол. журнал. 2019, № 2, С. 5–18
77. Ю. І. Феценко, В. К. Гаврисюк, О. Я. Дзюблик, Ю. М. Мостовой, Т. О. Перцева, М. О. Полянська, А. І. Ячник, Л. О. Яшина. Адаптована клінічна настанова: хронічне обструктивне захворювання легень (частина 1) Укр. пульмонол. журнал. 2019, № 3, С. 5–2